

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

๔-๖

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

ดร.พิทักษ์ เมื่อกมี

ศษ.บ. (สังคมศึกษา), ศษ.ม. (การสอนสังคมศึกษา),
ปร.ด. (สังคมวิทยา)

นายกรกฎ รอดพูล

ร.บ. (รัฐศาสตร์), ร.ม. (รัฐศาสตร์)

ผู้ตรวจ

ผศ. ดร.พัลลภมน สิ้นหน่ง

ศศ.บ. (เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา), ศศ.ม. (รัฐศาสตร์),
ปร.ด. (การเมือง)

นางวชิรา สุภกริฎฐาภาพกุล

กศ.บ. (การสอนสังคมศึกษา), ศศ.บ. (รัฐศาสตร์)

นางสาวปณัญญพัฒน์ บุญเกิด

ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)

บรรณาธิการ

ผศ. ดร.ชนะศึก วิเศษชัย

ร.บ. (การเมืองการปกครอง), ร.ม. (การเมือง),
ร.ด. (รัฐศาสตร์)

จัดพิมพ์โดย บริษัท สำนักพิมพ์แอนันท์ จำกัด

ฝ่ายการตลาด, ฝ่ายผลิตและจัดส่ง, ฝ่ายการเงินและบัญชี :

๖๕/๑๐๕ หมู่ ๑ ซ.พระเมรุการุณย์ ต.บ้านใหม่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐
โทร. ๐ ๒๕๔๔ ๕๔๔๕, ๐ ๒๕๔๔ ๕๕๕๓, ๐ ๒๕๖๑ ๔๕๔๐-๒
โทรสาร ๐ ๒๕๖๑ ๕๕๕๓, ๐ ๒๕๔๒ ๒๓๑๓

ฝ่ายวิชาการ :

๘๗/๑๒๒ ถ.เทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
โทร. ๐ ๒๕๕๔ ๔๔๔๔-๒๐, ๐ ๒๕๕๓ ๘๖๖๘-๕ โทรสาร ๐ ๒๕๔๐ ๒๕๒๓

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๗

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-616-07-2592-2

ราคา ๕๗ บาท

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ลิขสิทธิ์เป็นของบริษัท สำนักพิมพ์แอนันท์ จำกัด

คำนำ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.๔-๖** เล่มนี้ จัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำหรับ สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เป็นวิชาที่ว่าด้วยการสร้างความเข้าใจเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ค่านิยมในสังคม ความเป็นประชาธิปไตย มีความเข้าใจในระบบการเมือง การปกครองในสังคมปัจจุบัน ปลุกฝังความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพ อันจะนำไปสู่ การเป็นพลเมืองที่ดี มีการปรับปรุงเนื้อหาและสอดแทรกความรู้ใหม่ ๆ ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงสังคมไทยและสังคมโลก ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วย**กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)** ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้นักเรียนสามารถพัฒนา**ความคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking)** ในการมีวิจารณญาณ การวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การประเมิน ตัดสินใจ และการสร้างสรรค์ มีการสร้างเสริมทักษะด้านหน้าที่พลเมืองโดยใช้**โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)** เป็นกิจกรรมที่ต้องการเชื่อมโยงให้นักเรียนได้มองเห็นสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาของชุมชน สังคม หรือประเทศชาติ และแนวทางป้องกันแก้ไขซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมให้ นักเรียนสามารถนำความรู้ และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาหรือใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่จะเกิด ในโลกอนาคตได้ ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ ๒๑

ผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาแบบ องค์กรรวมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อีกทั้งอำนวยความสะดวกต่อครูผู้สอนที่ จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุเป้าหมายของ หลักสูตร

ฝ่ายวิชาการ บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

คำอธิบายรายวิชา

รายวิชาพื้นฐานหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม
และการดำเนินชีวิตในสังคม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม

เวลา ๔๐ ชั่วโมง

ศึกษา วิเคราะห์ และอภิปรายถึงโครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความหมาย ความสำคัญของวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล คุณลักษณะพลเมืองดีของประเทศไทยและสังคมโลก ความหมาย ความสำคัญ แนวคิด และหลักการของสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย ระบบการเมือง การปกครอง การตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลก

โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการสืบค้นข้อมูล อภิปราย เสนอความรู้ กระบวนการปฏิบัติ และกระบวนการแก้ปัญหา

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ นำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุผล อดทน เสียสละ อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

หน่วย การ เรียนรู้ที่	โครงสร้างเนื้อหา	ความสอดคล้องกับสาระ มาตรฐาน และตัวชี้วัด							
		สาระที่ ๒							
		มฐ. ส ๒.๑				มฐ. ส ๒.๒			
		๑	๒	๓	๔	๕	๑	๒	๓
๑	โครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม		✓						
๒	วัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล					✓			
๓	พลเมืองดีของประเทศไทยและสังคมโลก			✓					
๔	สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย				✓				
๕	ระบอบการเมืองการปกครอง						✓	✓	✓
๖	การตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ								✓
๗	กฎหมายใกล้ตัว	✓							

แนะนำหนังสือเรียน

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.๔-๖** ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ เล่มนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

● กวีซีวิก

เป็นสิ่งที่กำหนดให้ว่านักเรียนควรรู้อะไรทำอะไรได้ และคุณลักษณะที่พึงเกิดขึ้นกับนักเรียนตามเป้าหมายของหลักสูตร

● สารการเรียนรู้

เป็นขอบข่ายเนื้อหาสาระที่นักเรียนจะได้เรียนในหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ

● แนวคิดสำคัญ

เป็นความคิดสำคัญซึ่งเป็นแนวในการผูกเรื่องหรือความคิดอื่น ๆ ที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

● เป้าโลกทัศน์

เป็นการสอดแทรกความรู้ มุมมองแนวคิดที่ทันสมัยในประเด็นต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันระหว่างเนื้อหา ซึ่งนักเรียนและครูผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ นักเรียน

● ปัญหาทางออก

เป็นการนำเสนอปัญหาที่สามารถพบเห็นหรือสอดคล้องในชีวิตประจำวัน โดยใช้ภาพเหตุการณ์ แล้วตั้งคำถามกระตุ้นการเรียนรู้ ซึ่งต้องเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ หาคำตอบด้วยตัวเอง คำตอบที่ได้ไม่มีถูกหรือผิด

● การนำเสนอเนื้อหา

เป็นการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบ Infographic ในส่วนของเนื้อหาที่ยากหรือมีปริมาณมาก เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจของนักเรียน โดยนำเสนอในรูปแบบของเทคโนโลยี QR Code

● สรุปสาระสำคัญ

เป็นการสรุปสาระสำคัญท้ายหน่วยการเรียนรู้แบบ Infographic เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจได้ง่ายและสามารถใช้เทคโนโลยี QR Code เพื่อเข้าถึงและรับชม Motion Graphic ได้

● กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงเหมือนกับในชีวิตจริงอย่างมีระบบ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ๔ ขั้นตอน

● คำถามพัฒนาทักษะการคิด

เป็นคำถามที่ใช้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ โดยการให้ตอบคำถามพัฒนาทักษะการคิดที่ช่วยส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ของนักเรียน

● สร้างเสริมทักษะด้านหน้าที่พลเมือง โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้มาทำเป็นโครงงาน โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ๖ ขั้นตอน

สารบัญ

สาระที่ ๒

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

๑

โครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

๑

๑. โครงสร้างทางสังคม ๒
 ๒. การจัดระเบียบทางสังคม ๑๖
 ๓. การขัดเกลาทางสังคม ๒๐
 ๔. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ๒๕
 ๕. ปัญหาสังคมไทยและแนวทางการแก้ไข ๒๕
 ๖. แนวทางการพัฒนาทางสังคม ๓๗
- สรุปสาระสำคัญ ๔๐
- กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ๔๒
- คำถามพัฒนาทักษะการคิด ๔๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

๒

วัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล

๔๓

๑. ความหมาย ความสำคัญ และประเภทของวัฒนธรรม ๔๔
 ๒. ความสำคัญและลักษณะของวัฒนธรรมไทย ๔๗
 ๓. วัฒนธรรมไทยในแต่ละภูมิภาค ๔๙
 ๔. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทย ๕๑
 ๕. ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล ๕๕
 ๖. แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่ดำรง ๕๗
 ๗. วิธีการเลือกรับวัฒนธรรมสากล ๕๘
- สรุปสาระสำคัญ ๖๐
- กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ๖๒
- คำถามพัฒนาทักษะการคิด ๖๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

๓

พลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก

๖๓

๑. ความหมายและความสำคัญของพลเมืองดี ๖๔
๒. คุณลักษณะของพลเมืองดี ๖๖
๓. แนวทางการพัฒนาตนเป็นพลเมืองดีของสังคมไทยและสังคมโลก ๖๕
๔. คุณธรรม จริยธรรมของการเป็นพลเมืองดี ๗๓
๕. บทบาทของพลเมืองดีต่อประเทศชาติและสังคมโลก ๗๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

๔

สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

๘๐

๑. ความหมาย ความสำคัญ แนวคิดและหลักการของสิทธิมนุษยชน ๘๑
 ๒. ความเป็นมาและสาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ๘๖
 ๓. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ๘๕
 ๔. บทบาทขององค์กรระหว่างประเทศที่มีผลต่อประเทศไทย ๕๔
 ๕. ปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และแนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนา ๕๖
 ๖. อุปสรรคและการพัฒนาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ๑๐๖
 ๗. ข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ๑๐๗
- สรุปสาระสำคัญ ๑๑๑
- กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ๑๑๓
- คำถามพัฒนาทักษะการคิด ๑๑๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕

๕

ระบอบการเมืองการปกครอง

๑๑๔

๑. ความหมายและลักษณะของการเมืองการปกครอง ๑๑๕
 ๒. รูปแบบของรัฐ ๑๒๑
 ๓. การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ๑๒๓
 ๔. อิทธิพลของระบอบการเมืองการปกครองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต ๑๒๘
 ๕. วิเคราะห์ปัญหาการเมืองที่สำคัญในประเทศไทยและแนวทางแก้ไข ๑๓๐
 ๖. การดำเนินนโยบายด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ๑๓๗
- สรุปสาระสำคัญ ๑๔๔
- กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ๑๔๖
- คำถามพัฒนาทักษะการคิด ๑๔๖

หน่วยการเรียนรู้ที่

๖

การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

๑๔๓

๑. การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	๑๔๔
๒. กระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	๑๔๕
๓. องค์การที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	๑๕๔
๔. แนวทางและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	๑๕๖
สรุปสาระสำคัญ	๑๕๕
กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	๑๖๑
คำถามพัฒนาทักษะการคิด	๑๖๑

หน่วยการเรียนรู้ที่

๗

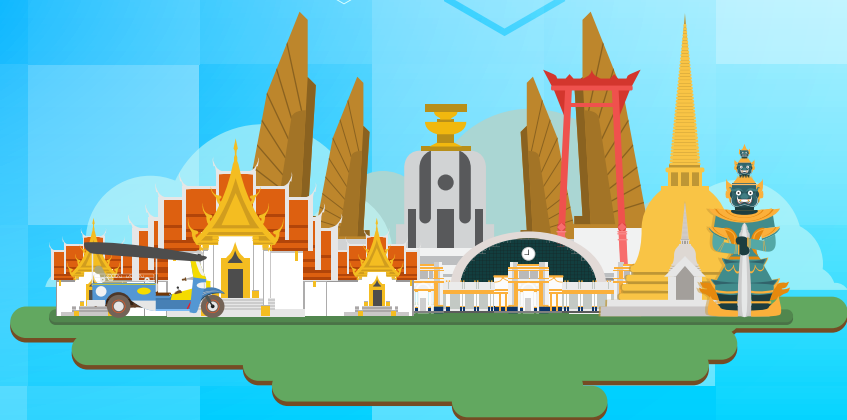

กฎหมายใกล้ตัว

๑๖๒

๑. กฎหมาย	๑๖๓
๒. กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับตนเองและครอบครัว	๑๖๕
๓. กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับนิติกรรมและสัญญา	๑๖๔
๔. กฎหมายอาญา	๑๖๐
๕. กฎหมายอื่นที่สำคัญควรรู้	๑๖๔
๖. กฎหมายระหว่างประเทศที่สำคัญควรรู้	๑๖๕
สรุปสาระสำคัญ	๑๕๕
กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	๒๐๑
คำถามพัฒนาทักษะการคิด	๒๐๑

สร้างเสริมทักษะด้านหน้าที่พลเมือง โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) ๒๐๒
 บรรณานุกรม ๒๐๓

หน่วยการเรียนรู้ที่

๑

โครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ตัวชี้วัด

- วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (ส ๒.๑ ม.๔-๖/๒)

สาระการเรียนรู้

๑. โครงสร้างทางสังคม
๒. การจัดระเบียบทางสังคม
๓. การขัดเกลาทางสังคม
๔. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
๕. ปัญหาสังคมไทยและแนวทางการแก้ไข
๖. แนวทางการพัฒนาทางสังคม

มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เพื่อพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีระเบียบแบบแผนในการดำรงชีวิตร่วมกัน มีการกำหนดโครงสร้างทางสังคม โดยการจัดระเบียบทางสังคม และมีสถาบันทางสังคมเป็นแนวทางให้การประพฤติปฏิบัติต่อกันเป็นไปเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เมื่อสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้โครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะช่วยให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และเตรียมความพร้อมในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

“โครงสร้างทางสังคมที่มีความมั่นคง เกิดจากการทำหน้าที่ของสถาบันในสังคมที่สอดคล้องและสมดุลกัน”

โครงสร้างทางสังคมที่มีความมั่นคง
จะส่งผลต่อการอยู่ร่วมกัน
ของมนุษย์ อย่างไร ?

๑

โครงสร้างทางสังคม

สังคม (Society) หมายถึง กลุ่มคนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปที่มาอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์กัน มีความคิด ทศนคติ รวมถึงมีความต้องการที่สอดคล้องกัน มีการวางเงื่อนไขให้เกิดเป็นระบบ และมีระเบียบแบบแผน

โครงสร้างทางสังคม (Social Structure) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม ประกอบด้วย บุคคล กลุ่มบุคคล สถาบันต่าง ๆ ที่มาอยู่ร่วมกัน มีความเชื่อมโยงผูกพัน มีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างกันในสังคม มีบรรทัดฐานในสังคมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เพื่อให้สมาชิกในสังคมอยู่ด้วยกันอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย และเกิดความสงบสุขอย่างยั่งยืน

สมาชิกในครอบครัวจัดเป็นกลุ่มคนที่สำคัญของ
โครงสร้างทางสังคม

๑.๑ ลักษณะของโครงสร้างทางสังคม

โครงสร้างทางสังคมมีลักษณะที่สำคัญ ประกอบด้วย

กลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม มีการติดต่อสัมพันธ์กัน ฟังพาดำกัน ในทางกลับกันหากบุคคลมาอยู่ร่วมกันโดยที่ไม่มีการติดต่อสัมพันธ์กันและกัน ย่อมไม่เป็นสังคม เช่น กลุ่มคนที่โดยสารบนรถประจำทาง กลุ่มคนที่เดินอยู่ตามห้างสรรพสินค้า

มีระเบียบกฎเกณฑ์ หรือแบบแผนที่เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติต่อกัน เช่น ธรรมเนียมประเพณี กฎหมาย เพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่นและเกิดสันติสุข

มีจุดมุ่งหมายในการติดต่อสัมพันธ์กัน เช่น การอยู่ร่วมกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต หรือเพื่อความเจริญก้าวหน้าในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน

มีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามสภาพแวดล้อมหรือวัตถุประสงค์ในการอยู่ร่วมกันที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งจำนวนผู้คนที่มากขึ้นหรือลดลง เช่น การเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานจากที่อยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำมาสู่บริเวณใกล้ถนน ทำให้รูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตต้องมีการเปลี่ยนแปลงไป

๑.๒ องค์ประกอบของโครงสร้างทางสังคม

โครงสร้างทางสังคม มีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่

๑ กลุ่มสังคม (Social Group)	๒ สถาบันทางสังคม (Social Institution)	๓ การจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization)
๑. กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) ๒. กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) 	๑. สถาบันครอบครัว ๒. สถาบันการศึกษา ๓. สถาบันศาสนา ๔. สถาบันการเมืองการปกครอง ๕. สถาบันเศรษฐกิจ ๖. สถาบันนันทนาการ ๗. สถาบันสื่อสารมวลชน 	๑. บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) ๒. สถานภาพ (Status) ๓. บทบาท (Role)

๑

กลุ่มสังคม

กลุ่มสังคม (Social Group) หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกัน โดยบุคคลเหล่านั้นต่างมีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างมีระเบียบแบบแผน วัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มแบบเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน มีการใช้ระบบสัญลักษณ์ที่เข้าใจตรงกัน

ลักษณะสำคัญของกลุ่มสังคม

ลักษณะสำคัญของกลุ่มสังคม ได้แก่

- ๑ สมาชิกที่มาอยู่ร่วมกันมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ในลักษณะของการตอบสนองความต้องการของสมาชิกในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การรวมกลุ่มแม่บ้านหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อผลิตสินค้าร่วมกัน การรวมกลุ่มของสมาชิกชมรมในโรงเรียนเพื่อทำกิจกรรมของชมรม
- ๒ สมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือเรียกว่า การกระทำระหว่างกันทางสังคม (Social Interaction) หมายถึง สมาชิกมีการติดต่อระหว่างกันในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น ทำงานร่วมกัน มีการนันทนาการร่วมกัน
- ๓ สมาชิกของกลุ่มมีตำแหน่ง บทบาท หน้าที่ รวมทั้งมีบรรทัดฐานในการประพฤติปฏิบัติเป็นแบบเดียวกัน
- ๔ สมาชิกของกลุ่มมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน มีความผูกพันต่อกันในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสังคมนั้น ๆ

๕

ประเภทของกลุ่มสังคม

กลุ่มสังคมแต่ละกลุ่มมีลักษณะสำคัญบางประการที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑ กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group)

เป็นกลุ่มขนาดเล็กที่สมาชิกมีลักษณะความสัมพันธ์แบบส่วนตัว จากการที่ได้ติดต่อสัมพันธ์กันมานาน เช่น ครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมชั้นเรียน

ครอบครัวจัดเป็นกลุ่มปฐมภูมิ

๒ กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group)

เป็นกลุ่มขนาดใหญ่ที่สมาชิกมีลักษณะการติดต่อสัมพันธ์กันตามระเบียบแบบแผนเป็นทางการ ติดต่อกันตามบทบาทหน้าที่ ชาติความเป็นกันเอง เช่น สมาชิกกลุ่มธุรกิจ พนักงานในองค์กรต่าง ๆ กลุ่มสมาคม

ครูและนักเรียนจัดเป็นกลุ่มทุติยภูมิ

๒

สถาบันทางสังคม

สถาบันทางสังคม (Social Institution) หมายถึง แนวทางปฏิบัติอันมีระเบียบและระบบ ซึ่งบุคคลส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับและปฏิบัติสืบต่อกันมาเพื่อประโยชน์ร่วมกัน

สถาบันทางสังคมถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของโครงสร้างทางสังคมอย่างหนึ่ง มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการประสานประโยชน์ให้แก่สมาชิกในสังคมให้ได้รับการตอบสนองด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอ เพื่อการดำรงชีวิตร่วมกันอย่างสันติสุข

ลักษณะสำคัญของสถาบันทางสังคม

- ๑ เป็นสิ่งที่คนในสังคมสร้างขึ้น และเกิดจากแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม เป็นสิ่งที่คนตั้งขึ้นโดยมีความมุ่งหมายที่จะดำเนินการในเรื่องที่เห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต
- ๒ เป็นสิ่งที่ยอมรับสืบต่อกัน ในเรื่องระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ รวมทั้งเป็นเครื่องกำหนดความประพฤติของคนในสังคม

หน้าที่ของสถาบันทางสังคม

๑. **ถ่ายทอดวัฒนธรรม** โดยสถาบันการศึกษาทำหน้าที่อบรมสั่งสอนให้บุคคลยอมรับเรื่องต่าง ๆ ของสังคม เช่น เรื่องเกี่ยวกับศาสนา ครอบครัว กฎหมาย เรียนรู้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ กล่าวคือ ถ่ายทอดความรู้ให้บุคคลได้รู้จักคิดและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในสังคม

๒. **ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ** ในด้านการดูแลบุคคลให้เรียนรู้กระบวนการทางสังคม ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของบุคคล โดยการถ่ายทอดความคิด ความสนใจ ทักษะต่าง ๆ ทำให้บุคคลรู้จักเข้าใจตนเองและสังคม นำความรู้ต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการสร้างคุณธรรมและความคิดอ่านให้แก่บุคคลในสังคม

๓. **พัฒนาบุคคลให้ได้รับความรู้เรื่องอาชีพ** แนวทางการดำเนินชีวิต ชี้ให้เห็นเป้าหมายของการดำเนินชีวิตและช่วยเสริมสร้างคุณภาพของสังคม

องค์ประกอบของสถาบันทางสังคม

องค์ประกอบของสถาบันทางสังคม ได้แก่

๑. **องค์กรทางสังคม** หมายถึง ตัวแทนในการทำหน้าที่ของสถาบัน เพื่อให้สถาบันนั้น ๆ ดำเนินไปได้ ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม สถานภาพ บทบาท

๒. **หน้าที่** หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำที่เป็นภาระผูกพันของบุคคลจะต้องปฏิบัติเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นของสังคม

๓. **แบบแผนการปฏิบัติ** หมายถึง แบบแผนการคิด การกระทำที่เป็นบรรทัดฐานในการประพฤติปฏิบัติต่อกันของสมาชิกในสังคม

ประเภทของสถาบันทางสังคม

สังคมทุกสังคมต่างมีสถาบันขั้นพื้นฐานที่คล้ายคลึงกันเป็นสากล แม้จะมีลักษณะบางประการและความสลับซับซ้อนที่แตกต่างกันไป แต่โดยรวมแล้วประกอบด้วย ๗ สถาบัน ดังนี้

๑. สถาบันครอบครัว

สถาบันครอบครัว หมายถึง สถาบันที่มีแบบแผนในการคิด การกระทำระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกันในเรื่องการแต่งงาน การอบรมเลี้ยงดูบุตร ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่ถูกต้องทางสังคม สถาบันครอบครัวจึงถือเป็นสถาบันแรกที่สำคัญต่อบุคคลและเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม

ถ่ายทอดวัฒนธรรมอันดี

องค์ประกอบของสถาบันครอบครัว

๑. **องค์กรทางสังคม** ประกอบด้วย สมาชิกในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติพี่น้อง

๒. **สถานภาพและบทบาท** สถานภาพของบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ซึ่งแต่ละคนต่างมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อกัน เช่น พ่อแม่มีหน้าที่เลี้ยงดูคนในครอบครัว อบรมให้การศึกษาแก่ลูก ส่วนบทบาทหมายถึง การแสดงออกตามตำแหน่งหน้าที่ เช่น พ่อแม่ต้องให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูก ส่วนลูกก็ต้องเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม

๓. **แบบแผนการปฏิบัติ** เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคม เช่น การหมั้น การสมรส การหย่าร้าง การเลี้ยงดูบุตร การเลี้ยงดูบิดามารดาตามกฏหมาย ซึ่งแตกต่างกันไปตามบรรทัดฐานของแต่ละสังคม

ลักษณะสำคัญของสถาบันครอบครัว

๑. ประกอบด้วยบุคคลที่มาอยู่ร่วมกันโดยการแต่งงาน หรือการผูกพันกันทางสายโลหิต หรือการรับรองเป็นบุตรบุญธรรม

๒. สมาชิกของครอบครัวต่างอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน หรือบางครั้งอาจแยกย้ายครอบครัวออกไปอยู่ต่างหากตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสังคม

๓. สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีปฏิสัมพันธ์ในลักษณะของความรัก ความปรารถนาดี การเอาใจใส่ซึ่งกันและกันที่เน้นความผูกพันทางใจเป็นสำคัญ

๔. ครอบครัวถ่ายทอดและรักษาวัฒนธรรมโดยที่สมาชิกจะถ่ายทอดและรับแบบแผนของพฤติกรรมในการปฏิบัติตนจากครอบครัวเป็นเบื้องต้น รวมทั้งหล่อหลอมและให้การอบรม ชดเชยให้ได้เรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตทางสังคมที่ถูกต้องดีงาม

หน้าที่ของสถาบันครอบครัว

- ๑ **สร้างสรรค์สมาชิกใหม่แทนที่สมาชิกที่เสียชีวิตไป** สมาชิกใหม่ถือเป็นที่มาของชีวิตของสังคม เป็นหน้าที่เดียวที่สถาบันทางสังคมอื่น ๆ ไม่สามารถทำแทนได้
- ๒ **การเลี้ยงดูสมาชิกให้มีชีวิตรอดตั้งแต่วัยทารก** ที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ ปกป้องดูแลจนเติบโต ช่วยประคับประคองจนกว่าจะมีชีวิตอย่างมั่นคงและปลอดภัย
- ๓ **การขัดเกลาสมาชิก** ให้เรียนรู้ระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม ได้เรียนรู้บรรทัดฐานวัฒนธรรม การพัฒนาบุคลิกภาพ ช่วยให้มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และสังคมได้เป็นอย่างดี
- ๔ **การให้ความรักและความอบอุ่น** ในการให้กำลังใจ ปลุกปลอบใจจากคนในครอบครัว จะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับบุคคล เพื่อฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้เป็นอย่างดี
- ๕ **กำหนดสถานภาพของบุคคล** ทำให้บุคคลที่เกิดมาได้รับสถานภาพทางสังคมทันทีโดยไม่ต้องเสาะแสวงหา เช่น สถานภาพทางเพศ ชื่อ-สกุล รวมทั้งสถานภาพอื่น ๆ ตามพ่อแม่ เช่น คนไทย คนจีน

๒. สถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษา หมายถึง สถาบันที่จำเป็นในการพัฒนาสมาชิกในสังคมให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและสติปัญญาโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ ความคิด และวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มีอาชีพที่ดี และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งรู้จักบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

องค์ประกอบของสถาบันการศึกษา

๑. **องค์กรทางสังคม** ประกอบด้วย กลุ่มสังคม สมาชิกในโรงเรียน สมาคมทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครูมีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียน

๒. สถานภาพและบทบาท สถานภาพต่าง ๆ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู-อาจารย์ นักเรียน คนงาน มารโง แต่ละตำแหน่งย่อมมีหน้าที่ ความรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้การจัดการศึกษาสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ให้นักเรียนเกิดความรู้ ประพฤติตนเป็นคนดีของสังคม เช่น ครูมีหน้าที่สอนและอบรมนักเรียน ส่วนบทบาทของครู ได้แก่ การอธิบาย การชี้แจงแสดงเหตุผลให้นักเรียนเข้าใจ บทเรียน การประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีหรือเป็นแม่พิมพ์ที่ดี

๓. แบบแผนการปฏิบัติ เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมโดยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นแนวนโยบายที่สำคัญในการดำเนินการทางด้านการศึกษาระดับชาติ เช่น กระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และการอาชีวศึกษา (แต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ) กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา และสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา

หน้าที่ของสถาบันการศึกษา

- ๑ **ถ่ายทอดวัฒนธรรม** ทั้งด้านความรู้ ความคิด แบบแผนการปฏิบัติและทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต อบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ให้แก่สมาชิกในสังคมเพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- ๒ **ฝึกฝนอาชีพให้แก่สมาชิก** ให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้
- ๓ **หล่อหลอมบุคลิกภาพทางสังคมให้แก่สมาชิก** ให้สามารถปฏิบัติตนอย่างมีประโยชน์และมีคุณค่าต่อสังคม รู้จักการวางตัวในทางที่ถูกที่ควร สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่น รวมทั้งสามารถปฏิบัติตนด้านการติดต่อสัมพันธ์ต่อกันเพื่อให้การดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างราบรื่น
- ๔ **พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้แก่สังคม** โดยช่วยบุคคลให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น มีความรู้ขั้นพื้นฐาน รวมทั้งส่งเสริมให้บุคคลได้เรียนรู้พัฒนาตนให้มีความรู้ความสามารถมากยิ่งขึ้น เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้แก่บุคคลเพื่อการดำรงตนที่เกิดประโยชน์และสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคม
- ๕ **ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม** โดยให้การเสริมสร้างความตระหนักและส่งเสริมการมีค่านิยมที่ดีงามของบุคคล รวมทั้งให้การอบรมขัดเกลาทางด้านคุณธรรมจริยธรรม จะช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง ส่งเสริมความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคม ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นไปในทิศทางที่ดี

๓. สถาบันศาสนา

สถาบันศาสนา หมายถึง แบบแผนของความเชื่อ ความคิด ความศรัทธาของกลุ่มคนในสังคมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจ ความเชื่อทางสังคม ทางศาสนา เป็นสถาบันที่ครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญในการตอบสนองความต้องการด้านจิตใจ เสริมสร้างกำลังใจให้แก่สมาชิกในสังคมได้ต่อสู้กับปัญหาโดยปฏิบัติตามคติความเชื่อ ซึ่งแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคม และมีกลุ่มทางสังคมที่นับถือศาสนาต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มศาสนิกชนต่าง ๆ

องค์ประกอบของสถาบันศาสนา

๑. องค์การทางสังคม ประกอบด้วยกลุ่มคนทางสังคมที่นับถือศาสนาต่าง ๆ หรือองค์การทางสังคมที่สำคัญ เช่น มหาเถรสมาคม สำนักจุฬาราชมนตรี สภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย ที่ช่วยทำหน้าที่ของสถาบันทางศาสนาได้อย่างครบถ้วน

ศาสนา ทำหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการด้านจิตใจ

๒. สถานภาพและบทบาท สถาบันศาสนามีสถานภาพที่สำคัญ ได้แก่ ศาสดา สาวก และศาสนิกชน พระศาสดาในพระพุทธศาสนา คือ พระพุทธเจ้า ในศาสนาคริสต์ คือ พระเยซู ศาสนาอิสลาม คือ นบีมุฮัมมัด เป็นต้น และสถานภาพอื่น ๆ เช่น นักบวช ผู้นำทางศาสนา พระสงฆ์

ซึ่งแต่ละสถานภาพจะมีบทบาทความรับผิดชอบ เช่น พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนามีบทบาทในการอบรมสั่งสอนคุณธรรม ปฏิบัติศาสนกิจและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา บาทหลวงในศาสนาคริสต์ก็ทำหน้าที่ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา นอกจากนี้ในศาสนาอิสลามจะมีเจ้าหน้าที่ประจำมัสยิดเป็นผู้นำในการนมาสการพระเจ้า

ศาสนา เป็นสถาบันที่รวบรวมหลักคำสอนและแนวทางการปฏิบัติตนให้แก่ศาสนิกชน

มีแบบแผนการปฏิบัติ โดยการยึดหลักศรัทธา ๖ ประการ และหลักปฏิบัติ ๕ ประการ ซึ่งแบบแผนการปฏิบัติต่าง ๆ เหล่านี้ไปสู่สันติสุขในสังคม

๓. แบบแผนการปฏิบัติ สถาบันทางศาสนาจะกำหนดหลักคำสอนและแนวทางการปฏิบัติของศาสนิกชน เช่น พุทธศาสนิกชนที่ดีต้องรักษาศีล ๕ และเข้าร่วมประกอบศาสนพิธีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คริสต์ศาสนิกชนจะปฏิบัติตามในพิธีศีล ๗ ประการ ซึ่งถือเป็นพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ ศีลล้างบาป ศีลกำลัง ศีลมหาสนิท ศีลแก้บาป ศีลเจิมคนไข ศีลบวช และศีลสมรส ศาสนาอิสลาม

หน้าที่ของสถาบันศาสนา

๑ ยกระดับจิตใจ ควบคุมมาตรฐานความประพฤติ การปฏิบัติตนของสมาชิกในสังคม

๒ ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ให้สมาชิกสามารถเผชิญกับปัญหาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีสติ

๓ สร้างความเป็นปึกแผ่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม คือ มีปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่เหมือนกัน มีอิทธิพลต่อการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก รวมถึงเป็นเครื่องสร้างความผูกพันระหว่างคนในชาติและวัฒนธรรมของสังคม

๔. สถาบันการเมืองการปกครอง

สถาบันการเมืองการปกครอง หมายถึง แบบแผนของการคิด การกระทำในเรื่องเกี่ยวกับการรักษาระเบียบ ความสงบ การบรรลุเป้าหมายของสังคมร่วมกัน และการตัดสินใจร่วมกัน สถาบันการเมืองการปกครองจึงเป็นสถาบันที่ครอบคลุมในเรื่องผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจในสังคม รวมทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผู้นำการเลือกตั้ง ลัทธิการเมืองต่าง ๆ และอุดมการณ์ทางการเมือง

องค์ประกอบของสถาบันการเมืองการปกครอง

๑. องค์การทางสังคม หรือกลุ่มทางสังคม ได้แก่ พรรคการเมือง สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา คณะรัฐมนตรี หน่วยงานระดับกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ

๒. สถานภาพและบทบาท สถานภาพหรือตำแหน่ง บทบาทหรือหน้าที่ที่สำคัญของสถาบัน เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง สมาชิกสภา

รัฐสภา ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา

ผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งแต่ละคนที่ได้รับตำแหน่งนั้น ๆ ย่อมจะต้องปฏิบัติหน้าที่ไปตามบรรทัดฐานที่สังคมได้กำหนดไว้และแสดงบทบาทของตนให้เหมาะสมกับหน้าที่ เช่น การเป็นนายกรัฐมนตรีย่อมต้องแสดงถึงภาวะความเป็นผู้นำของคณะรัฐบาลในการบริหารประเทศ ให้เป็นไปตามนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภา คำนี้ถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ ไม่ใช่อำนาจโดยเผด็จการ หรือยอมทำตามคำบัญชาของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลคณะใด